

сучасними технологіями та активно діє в ситуації високого ступеня невизначеності, роблять актуальною проблему розвитку в студентів практичних умінь, дослідницької компетенції та творчості.

Вирішення окреслених завдань можливе за умови, якщо в процесі професійної підготовки майбутніх спеціалістів у вищих навчальних закладах забезпечити високий рівень професійної підготовки майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1.Лисенко М.В. Інформаційне суспільство як теорія і практика сучасності [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://novyn.kpi.ua/2007-2-1/04_Lisenko.pdf

УДК 37.091.33-027.22:796:81(043.2)

Фенцик Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Голяна Леся Леонідівна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,

Мукачівський державний університет

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Реформування національної системи освіти відповідно до концепції «Нової української школи» розпочалось із початкової загальної освіти. Тому на сучасному етапі особливої уваги заслуговують проблеми, пов'язані із забезпеченням якості початкової освіти.

Важливою складовою якості освіти – здатність педагога обрати одну із освітніх програм(типових і нетипових), підручників до них та готовність до використання в педагогічній діяльності технології, побудованої на принципах компетентнісного підходу.

Однією з таких технологій є система розвивального навчання Д. Ельконіна-В. Давидова, яка розкриває широкі можливості для розвитку самооцінки учня, допомагає усвідомити йому себе як суб'єкт, що саморозвивається, самостійно здобуває знання.

Фундаментальні ідеї взаємозв'язку навчання і розвитку молодших школярів висвітлено у працях Я.А.Коменського, Й.Г.Песталоцці, Ж.-Ж.Руссо, А.Дістервега, К.Д.Ушинського; проблема розвивального навчання та особливості проведення уроків в контексті технології розвивального навчання розкривається у низці педагогічних досліджень О. Божко, Л. Бондар, Н. Безлюдна, О. Біда, О. Замашкіна, В. Кирилів, О. Кондратюк, С. Ломакович, В. Паламарчук, М.Ярмаченко та ін.

На сьогодні серед науковців відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «розвивальне навчання», проте в контексті його визначення фахівці виділяють дві головні його ознаки. Перша ознака – це наявність усвідомленої

мети розвивального навчання. За переконанням психологів (В. Давидов, О. Дусавицький), мета розвивального навчання полягає в розвитку в дітей основ теоретичного мислення, а провідне завдання передбачає не тільки забезпечення засвоєння дитиною необхідних для суспільства наукових знань, але й створення умов для того, щоб на кожному уроці учень опановував цими знаннями усвідомлено, а потім зміг використовувати нові способи здобування знань із постійно зростаючим ступенем самостійності. До завдань розвивального навчання можна також віднести навчання дітей самостійно міркувати, сперечатися, відстоювати свої думки, ставити запитання, бути ініціативним в набутті нових знань. Другою ознакою розвивального навчання вважається інтенсивність розвитку якостей особистості школяра. З огляду на це при підготовці до уроку вчитель повинен цілеспрямовано здійснювати відбір таких способів, які будуть сприяти інтенсивному формуванню особистості учнів.

Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить, що розвивальне навчання характеризується такими особливостями: ставлення до дитини як до повноцінного суб'єкта діяльності; зорієнтованість педагогічного впливу на випередження, стимулювання, спрямування й прискорення розвитку успадкованих задатків особистості; здійснення навчання в зоні найближчого розвитку дитини; спрямованість на розвиток усієї сукупності якостей особистості; здійснення навчання як цілеспрямованої навчальної діяльності, у якій дитина свідомо ставить цілі й завдання самозмінюватися та творчо їх досягати; побудова змісту навчання за логікою теоретичного мислення; здійснення навчання на основі розв'язання навчальних завдань; колективна діяльність дітей; оцінювання результатів з огляду на суб'єктивні можливості учнів [4].

Важливою умовою уроку в системі розвивального навчання є створення умов для включення всіх без винятку учнів в активну пізнавальну діяльність. Як зазначає О. Біда, особливістю розвивального навчання є об'єктивна спрямованість на розвиток особистості школяра, що реалізується через відповідну діяльність учителя; суб'єктивна спрямованість розвивального навчання, тобто цілеспрямованість діяльності самого учня в процесі навчання, яка активно сприяє розвитку його особистості [1, с. 17].

Навчання за технологією розвивального навчання Д. Б. Ельконіна-В.В. Давидова спрямоване на формування теоретичного типу мислення, навчально-пізнавального інтересу, прогностичного оцінювання, рефлексивного контролю, що сприяє ефективному розвитку творчого потенціалу молодших школярів. Основою розвивального навчання Д.Б. Ельконіна-В.В. Давидова є концепція навчальної діяльності школярів, сутність якої полягає у тому, що навчальна діяльність є необхідною формою психічного розвитку молодших школярів, при цьому змістом навчальної діяльності повинно бути теоретичне знання [3].

Технологія розвивального навчання Д.Б. Ельконіна-В.В. Давидова має особливості, зокрема: навчальна діяльність повинна бути зорієнтована на

розв'язання навчальних завдань із метою формування поняття, що розвиває мислення учнів; основним змістом навчання повинно бути оволодіння загальними способами розумових дій; теоретичні знання здобуваються в процесі цілеспрямованого навчання, організованого вчителями на уроці; розвиток теоретичного мислення учнів зумовлює тенденцію до дедуктивного засвоєння навчального матеріалу; основний зміст цілеспрямованої навчальної діяльності – науково-теоретичні знання у вигляді наукових понять.

Технологія розвивального навчання на уроках української мови повинна ґрунтуватись на таких дидактичних принципах: принцип високого рівня труднощів, що зорієнтований на зону найближчого розвитку дитини; провідної ролі теоретичних знань; усвідомлення учнями процесу учіння; проходження матеріалу швидким темпом; розвиток усіх учнів як вікової норми, так і високого та уповільненого рівнів.

Суттєва дидактична відмінність системи розвивального навчання від традиційного полягає в тому, що нові знання пропонуються не в готовому вигляді, а через навчальне завдання, що постає перед учнем у формі проблемного завдання, яке створює проблемну ситуацію. Тому система розвивального навчання молодших школярів на уроках української мови може успішно функціонувати за пошуково-дослідницької навчальної діяльності, яка розпочинається з формулювання для учнів навчального завдання, що вимагає від них якісно нового розуміння аналізу ситуації і своїх дій. Методами пошуково-дослідницької діяльності є евристичні бесіди, навчальні дискусії, дослідницькі роботи, метод свідомої педагогічної помилки та метод пізнавальних ігор. Пояснювально-ілюстративний метод може бути використаний лише на початковому етапі вивчення матеріалу з метою актуалізації набутих знань, виконувати підготовчу роль для постановки проблеми, одного із засобів, що дозволяє сформулювати навчальну задачу та забезпечити подальший конструктивний діалог у процесі засвоєння нових теоретичних знань.

Центральними питаннями організації розвивального навчання Д.Б.Ельконін вважав відбір відповідного змісту навчання і способів його організації. На уроках української мови учнів ознайомлюють з поняттями про звук, буква, слово, речення, текст, синоніми, іменник, прикметник, рід число, відмінок тощо, при цьому ці знання за технологією розвивального навчання учні засвоюють не на формально-логічному, а на науково-теоретичному рівні. Тому для цього школярі повинні вміти виконувати різноманітні дії за допомогою розумових операцій: аналізу, порівняння, абстрагування, синтезу тощо, які, в свою чергу, допомагають учням розкласти подумки мовне явище на частини, знайти суттєві ознаки, об'єднати частини в єдине ціле, встановити зв'язки з відомими, зафіксувати виділені ознаки поняття в моделях, узагальнити. Безперечно, таким діям учнів повинен навчити вчитель, орієнтуючись на «зону їх найближчого розвитку». Навчальна діяльність за технологією розвивального навчання на уроках української мови стає ефективною за умови взаємодії учасників освітнього процесу (вчителя та учнів)

у процесі розв'язання пізнавальних та практичних завдань навчально-дослідницького спрямування шляхом залучення учнів до самостійних і безпосередніх спостережень під час формування граматичної чи орфографічної дії, на основі яких вони встановлюють зв'язки, пізнають закономірності. роблять висновки.

Таким чином, технологія розвивального навчання молодших школярів на уроках української мови спрямована на новий спосіб засвоєння знань в процесі пошуково-дослідницької діяльності й сприяє вихованню в школярів активності, ініціативності, допитливості, формує компетентну творчу особистість, яка здатна нетрадиційно мислити й знаходити нестандартні рішення в повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Біда О. А. Проблеми розвивального навчання / О. А. Біда // Початкова школа. – 1999. – № 3. – С. 13–17.
2. Буряк В. Методологічні основи розвивального навчання / В. Буряк // Рідна школа. – 2009. – № 5–6. – С. 3–7.
3. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М. : Интор, 1996. – 426 с.
4. З історії розвивального навчання. Центр психології та методики розвивального навчання. Каталог статей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://centro.at.ua/>
5. Кирилів В.О. Реалізація розвивального навчання у досвіді роботи вчителів початкової школи / В.О. Кирилів // Педагогічні науки : Зб. наук. пр. – Херсон : Херсонський держ. ун-т, 2013. – Вип. 63. – С. 123-127.

УДК 373.3.016:003(043.2)

Фенцик Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Поштак Вікторія Юріївна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У зв'язку з інформатизацією сучасного суспільства змінилися пріоритети загальноосвітньої школи. Одним із її провідних завдань стало виховання особистості, здатної до самоосвіти і саморозвитку, яка вміє опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення проблем. Такий підхід націлює на формування в учнів навичок самостійної роботи, оволодіння вміннями орієнтуватися в друкованих виданнях, працювати з ними (читати та осмислювати) тощо.

Так, у Концепції реформування середньої школи «Нова українська школа», Законі України «Про освіту» (2017) та Державному стандарті

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>